דרשות בדי הארון

מדרשותיו של רבנו מרן רבי דב אהרון זלזניק זצוק"ל

פרשת תולדות

ויבז עשיו את הבכורה

'מכרה כיום בכורתך לי' - בפשטות יעקב לא מסכים לתת לו נזיד עדשים עד שימכור את הבכורה. האבן עזרא תמה, איך יתכן שעשיו הסכים למכור כל כך הרבה נכסים, ירושה של יצחק אבינו, הרי הוא היה מקבל פי שניים, ובשביל נזיד עדשים הוא מוכר את זה?! האבן עזרא מציע שאולי יצחק הפסיד את כל הנכסים. הרמב"ן יוצא נגד זה לגמרי, ודוחה את זה. אבל הרמב"ן טוען שבזמן ההוא עוד לא היה מקובל דין פי שניים. והבכורה היתה עניין של כבוד, וכמו שצריכים לברך את מנשה לפני אפרים. עכשיו יצחק אבינו רוצה לברך את עשיו כי הוא הבכור. זה מה שהיה הוויכוח, ועשיו לא מחפש את זה, הוא מכר את זה בנזיד עדשים. כך הרמב"ן הולך.

אבל בזוהר כתוב (קל"ח ע"ב) שרבי אלעזר בן רבי שמעון שואל את אבא שלו איך לא רצה יעקב לתת לאחיו עשיו? הרי עשו עייף, והוא מבקש תיתן לי קצת תבשיל, מדוע יעקב אומר לו אתה מוכרח לתת לי את הבכורה.

אבל רבי שמעון עונה להם חריף - רבי שמעון בר יוחאי אומר שמגיע לשואלים מלקות, שאתם מאמינים לעשיו וכל הבכיות שלו שהוא צועק, האמת היא שעשיו היה שונא את הבכורה לפני זה, והוא רצה להיפטר מזה, והיה מסכים לתת ליעקב את הבכורה בלי שום דבר, וזה כתוב בהמשך הפסוק **'ויבז עשו את הבכרה'**.

הבית הלוי [אני לא יודע, ודאי שהוא ידע את הזוהר, אבל הוא לא מציין את זה] מסביר שיעקב מסביר לעשו שזה היה היום שאברהם אבינו נפטר, וכתוב במדרש שבספירה של ארבע מאות שנה של 'גר יהיה זרעך בארץ לא להם' אברהם שאל האם גם אני בכלל, ואמרו לו - לא, רק הילדים שלך, כל זמן שאתה חי לא. וממילא אותו יום שנפטר אברהם אבינו התחילה הגזירה של ארבע מאות שנה. אז יעקב אומר לעשו - אתה רוצה ארבע מאות שנה? מתאים עליך? אם אתה בכור - נכון, תקבל, אבל תקבל גם את הארבע מאות שנה. עדיף לך למכור לי את זה, עזוב את זה. ועשיו השתכנע, הוא רצה לתת את זה, כי הוא לא רצה את הארבע מאות שנה.

אף על פי שאחרי ארבע מאות שנה, הרי בא קרבת ה', בא מתן תורה. אבל עשיו הסתכל על עכשיו - ארבע מאות שנה - לא מסכים. אז עשו רצה להיפטר מהבכורה, וזה 'ויבז עשו את הבכרה' - הוא ביזה את זה ואמר מה זה נותן? רק צרות. זה היה עשיו, ובגלל זה הוא מכר את הבכורה בנזיד עדשים. נזיד עדשים היה איזה תשלום קטן בשביל דבר שאדם רוצה להיפטר ממנו.

ובאמת אלמלא זה הרי היה טענה לעשיו על המכירה, שהרי יש סוגיה ביבמות (קו.) הבורח מבית האסורים, ומוצא מעבורת כדי לברוח - הוא היה צריך מעבורת לעבור את הנהר, אז הוא אומר לבעל המעבורת שישלם לו תשלום גדול - דינר [כנראה זה היה תשלום הרבה מעבר למחיר] בסופו של דבר הגמרא אומרת שהוא יכול לעבור ולא לשלם דינר אלא את המחיר הרגיל המקובל - וכי בגלל שאני במצוקה אתה רוצה לקחת לי מחיר יותר גדול? כך כתוב בגמרא, להלכה למעשה צריכים לדון. והנה כאן עשיו היה במצוקה, הוא היה עייף והיה מוכרח לאכול משהו, ויעקב סוחט אותו ואומר לו תן את הבכורה - היה לו טענה על זה. וזה מה שהתורה מדגישה 'ויבז עשו את הבכרה' - הבכורה לא הייתה שווה לו כלום, ונמצא שמה שהוא מכר זה לא בגלל שהיה במצוקה שהוא רוצה לשתות, אלא זה פשוט לא היה שווה לו.

יעקב אבינו ידע שעם הבכורה הזאת מקבלים ארבע מאות שנה, אבל הוא ידע את הסוף של הארבע מאות שנה 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול' - לא הכסף, הרכוש גדול זה הקרבת ה'. נכון, היה גם כסף, אבל לא רק זה - מתן תורה, אנחנו נהיה עם ה'. נכון, קצת סובלים, אבל בסופו של דבר זו הייתה הבחירה שלנו להיות עם ה', וזה יעקב אבינו רצה והיה מוכן לארבע מאות שנה, העיקר שאנחנו נהיה עם ה'.

הקול קול יעקב

'הקול קול יעקב והידים ידי עשו' - כולם שואלים למה הוא בירך אותו? הרי הוא ראה שהזיהוי לא מתאים. יש תירוץ יפה של הבית הלוי - שעשיו השמיץ את יעקב, הוא אמר, אני מכיר את אחי, הוא יעשה פה עסקים. ומסתבר שהוא יבוא והוא יעשה את עצמו בקול שלי, כדי שאתה תחשוב שהוא עשיו. אמר עשיו ליצחק אני אעשה את הקול של יעקב, ואז תבחין - הרי את הידיים כולם מרגישים שזה שערות, ויעקב לא יכול לעשות כלום, אבל את הקול הוא יכול לשנות. יצחק אומר 'הקול קול יעקב והידים ידי עשו' - סימן שזה עשיו, וזה מה שנתן את הברכות. זה הסבר יפה.

אבל בזוהר כתוב שיצחק ראה את השכינה יחד עם יעקב - ראה את השכינה! והשכינה עומדת פה ורוצה שייתן את הברכות ליעקב. לא משנה איך קוראים לו, יעקב או עשו - הוא רוצה לתת לזה, אז יצחק נתן כי השכינה רצתה את זה.

* שיחה משנת תשע"ח ומשנת תשפ"א

מטל השמים ומשמני הארץ

בגמרא בעבודה זרה (יא:) הגמ' מספרת סיפור - אמר רבי יהודה אמר שמואל, עוד אחרת שיש להם ברומי - יש איזה תהלוכה ברומי אחת ל-70 שנה, מביאים אדם שלם ומרכיבים אותו על אדם חיגר - האדם השלם זה עשיו, שלם אין לו שום פגיעה, אדם גיבור חזק. והאדם החיגר זה יעקב אבינו - 'צולע על ירכו'. ומלבישים את האדם השלם בגדי אדם הראשון, ומניחים לו בראשו קרקיפלו של רבי ישמעאל - העור הקדוש של רבי ישמעאל. ותולים לו בצווארו משקל מאתיים זוזי דפיזא - מאתיים זוז של פז. ומחפים את השווקים... תסתכלו שם בגמ' - מה הם מסיימים? הם אומרים 'מאי אהני לרמאה ברמאותיה, ולזייפנא בזייפנותיה' - מה הועיל יעקב אבינו בזה שהוא רימה? שהרי יעקב אבינו עני, ועשיו עשיר. קושיה גדולה - יעקב אבינו קיבל את הברכות, והתוצאה היא שעשיו עשיר ויעקב עני.

בזוהר יש מקום אחד שהוא אומר תירוץ, שבאמת הברכות האלו היו צריכים להגיע ליעקב אבינו, אבל 'והיה כי תריד ופרקת עולו מעל צוארך' - בגלל העבירות זה לא הגיע.

אבל יש עוד זוהר, בפרשת השבוע הזה, הזוהר אומר הברכה של יעקב היא 'ויתן לך האלקים' - הקב"ה ייתן - 'מטל השמים ומשמני הארץ' זה טל מיוחד - 'ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ' - את הטל הזה היה אמור לקבל עשיו, וזה בשום אופן הקב"ה לא רצה. הקב"ה רצה שאת הטל הזה יקבל יעקב אבינו.

ובאמת יעקב אבינו קיבל את הברכה של הטל הזה - 'ויתן לך האלוקים' זה טל שמגיע מהקב"ה ישיר, וזה משפיע על האדם וזה 'לעילא'. יצחק בירך, והדבר יגיע. ובינתיים, הקב"ה נותן לכל האומות את מה שהוא נותן להם, ועשיו קיבל את מה שהוא נתן לו, אבל זה לא... הברכה של יצחק לעשיו זה לא 'ויתן לך האלוקים מטל השמים', אלא 'משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל'. הקב"ה נותן טל, הטל הזה גם יגיע לך, אבל לא שהקב"ה ישפיע לך שפע של טל - הטל הזה שיעקב אבינו קיבל מיצחק, זה מטל השמים ומשמני הארץ, טל שמגיע ממקום גבוה מהקב"ה בעצמו. והטל הזה יורד, ומשפיע על האדם, ומי שזוכה לטל הזה, הוא גדל.

אנחנו צריכים להתקרב לקדוש ברוך הוא, לעבוד אותו ולהתפלל לפניו שאנחנו נהיה ראויים להתחבר עם הקב"ה. והדבר הזה - זה הברכה שיעקב אבינו קיבל. עשיו יש לו את משמני הארץ, יש לו את הדברים שיש לו, אבל 'ואת עשו שנאתי, ואשים את הריו שממה'. הזוהר שואל 'ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה' מה פתאום? איפה שממה? זה לא שממה. אם נגיד שעשיו זה אירופה, הרי זה לא שממה. הזוהר עונה 'ואשים הריו שממה' - אף על פי שעשו יש לו ערים שלמות יפות, אבל זה שממה, חסר בזה את התוכן. ואנחנו רואים את כלל ישראל גדל, עם ישראל, עולם הישיבות, אלו שפתחו את הישיבות למרות גזירות השמד של הרשעים. ואנו רואים את ההצלחה שכלל ישראל לומד תורה ודבק בקדוש ברוך הוא. [וגם הבדיקות שהם רוצים לראות, בדיקות להשמיץ את כלל ישראל, כמו שהאנטישמים עשו את זה באירופה, הם לא מצליחים.]

זה 'מטל השמים ומשמני הארץ' ברכה מיוחדת שהקב"ה נותן לנו, שלא נדבק בקורונה, ולא נדבק בכל הרשעים. והכל בא מתוך ההבדלה, שאנחנו מבדילים את עצמנו מהם, לא להתכופף תחתיהם ולהיות דבקים בקדוש ברוך הוא. הדבר הזה גורם שאין ארור מידבק בברוך, וזה לא מדבק אותנו. אנחנו דבקים - 'ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם היום'.

מעשה דיוסף משיתא

'וירח את ריח בגדיו' - חז"ל דורשים אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו - ובמדרש (ב"ר סה) מסופר מעשה ביוסף משיתא, שכשהרומאים הגיעו לבית המקדש ורצו להוציא את הכלים, הם פחדו להיכנס לבית המקדש, ואמרו שייכנס יהודי. היהודי היחיד שהם מצאו היה יוסף משיתא - כנראה שהיה מה'קאלטערס' הגדולים. ואמרו לו שייכנס, והדבר הראשון שהוא מוציא הוא מקבל לעצמו. נכנס והוציא את המנורה. אחרי שהוציא את המנורה הם אמרו לו - זה לא מתאים לך, המנורה זה לא לאנשים פשוטים, זה לא מתאים. לקחו לו את זה. אחרי זה אמרו לו - תיכנס עכשיו, תוציא משהו, הדבר השני יהיה שלך. אבל הוא בשום אופן לא הסכים. הבטיחו לו כסף, כך וכך - יש כמה הצעות במדרש, אבל בשום אופן הוא לא הסכים. לא רק זה - אמרו לו שאם אתה לא נכנס נעניש אותך מאוד, והוא קיבל על עצמו את כל העונש - הכניסו אותו ל'חמור של חרשים' - זה שולחן שיש מלחציים שתופסים את הקרש בזה, וכך מנסרים את הקרש. הכניסו את יוסף משיתא לזה והתחילו לנסר אותו - ויוסף משיתא אומר 'אוי לי שהכעסתי את בוראי'.

אותו רשע - אותו 'קאלטער', ברגע הזה הוא נהיה בעל תשובה ואומר - אוי לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, אני אף פעם לא אכעיס אותו עוד פעם, אני חוזר בתשובה. הרומאים חשבו שכאשר יתחילו לנסר הוא יחזור להיות משלהם, אבל בשום אופן לא - על כל ניסור וניסור צועק יוסף משיתא 'אוי לי שהכעסתי את בוראי'.

זה 'בוגדיו' - גם הבוגדים של כלל ישראל, הבוגדים שהם מבני יעקב, הם גם כאלו שברגע אחד הם חוזרים בתשובה. אבל באמת צריך להבין - מה קרה פה?

יש עוד גמרא מקבילה לזה - בגמרא בסנהדרין (לז.) אמר ר' זירא וירח את ריח בגדיו אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו. והגמרא מספרת שלרבי זירא היו שכנים בריוני, שרבי זירא היה מקרב אותם. והיו תלמידי חכמים שהיה להם ביקורת על זה - למה אתה מקרב את הבריוני? אמנם רבי זירא קירב אותם כי הוא רצה להחזיר אותם בתשובה. וכאשר רבי זירא נפטר, אמרו הבריוני - עד עכשיו היה רבי זירא מתפלל עלינו [הם קראו לו 'חריכא קטין שקי' מחמת מעשה שהיה], עכשיו שרבי זירא נפטר מי יתפלל עלינו, ממילא אנחנו חוזרים בתשובה - וכל הבריוני האלו חזרו בתשובה.

זאת אומרת שהבוגדים האלו לא היו בוגדים שלא האמינו בשכר ועונש חס ושלום. אלא הם האמינו שיש להם מישהו שידאג להם לסדר שלא יענישו אותם, ועל ידי זה הם חטאו. כי הם אמרו - הוא יבקש עלינו רחמים ולא יהיה בעיות. אבל כאשר רבי זירא נפטר, כולם חזרו בתשובה. זאת אומרת היה להם אמונה פשוטה שיש שכר ועונש, רק שהיצר הטעה אותם שאפשר לעשות עבירות, ויש מישהו שיתפלל עליך, ויסדר לך את העניינים.

אני חושב שזו גם היתה הבעיה של יוסף משיתא - הוא בוגדיו, אבל הוא לא היה בוגד שלא האמין בשכר ועונש.

הוא האמין מאוד, אבל כנראה היו לו הבטחות מזה ומזה, [שהוא תרם להם, או כיוצ"ב] שיסדרו לו את העניינים בשמים. וכאשר הוא נכנס וראה שהוא לקח מנורת זהב, והקב"ה לקח לו את זה, אז הוא קלט שלא מספיק לעשות קשרים ועל ידי זה הוא יינצל - צריכים שיהיה יחס עם הקב"ה. ואם אתה הכעסת את בוראך - הכעסת את בורא עולם, שום דבר לא יעמוד לך. ומה שאתה צריך, זה לחזור בתשובה. וזה מה שהוא קיבל על עצמו, שעל כל ניסור וניסור הוא צעק 'אוי לי שהכעסתי את בוראי', והכיר בזה שהקשר צריך להיות ישיר עם בורא עולם, ולא למצוא דרכים אחרות.

קשר ישיר עם הקב"ה

כתוב ברבינו יונה - 'ודע כי החוטא כאשר יתאחר לשוב מחטאתו, יכבד עליו עונשו בכל יום, כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס לנוס שמה, והמנוס הוא התשובה' - זאת אומרת, אדם יודע שעשה עבירה והקב"ה כועס, ויש לו עצה - הקב"ה אומר תשוב אלי, תבקש סליחה, אני סולח לך והכל יסתדר - אבל תשוב! 'והוא עומד במרדו והינו ברעתו' - אדם חושב עשיתי עבירה, אבל אני צריך עכשיו לשוב בתשובה? הרי אם מעכשיו אני אחזור בתשובה, צריך כבר עכשיו להיות רציני... אפשר לחכות עד ערב יום כיפור, שם כבר מוכרחים לשוב בתשובה. אבל אתה יודע כי הקצף הולך רחמנא ליצלן. ונכון, הקב"ה רחום וירחם עליך גם אז, אבל כל החודש הזה אתה מוכן שיהיה קצף עליך?!

זה הרי כמו אבא שכועס על הילד, כי הילד לא התנהג בסדר בבית, ומוציא אותו החוצה. הילד הטוב מיד מבקש סליחה, והאבא מכניס אותו. אבל יש ילדים מרדניים יותר, הוא לא ייכנע לאבא שלו, הוא יילך אפי' לבית הכנסת, יגיד כמה תהילים והכל, אבל הוא לא ייכנע לאבא שלו. והדבר הזה מכעיס מאוד את האבא, כי אני מוכן לקבל אותך, אבל תבקש סליחה - אני רוצה שתבקש סליחה. אבל הילד במרדנותו אומר - נמתח אותו. ועל הילד הזה, הקצף של האבא נורא, והאבא מעניש אותו רחמנא ליצלן.

אנחנו כביכול צריכים לדעת להתייחס לקדוש ברוך הוא - הקב"ה מסתכל עלינו על כל פעולה ופעולה שאנחנו עושים, ועל כל התנהגות. ואם אתה יכול לשוב בתשובה ויש לך את ההצעה של הקב"ה, ואתה מעדיף לחיות חיים קלים עד ערב יום כיפור - בערב יום כיפור נהיה רציניים - כך לא נראה יחס עם הקב"ה. וזה ממש מה שיוסף משיתא חשב שאפשר להינצל ע"י כל מיני אמצעים.

יש פסוק בישעיהו (כח, יד) - פסוק נורא ואיום - כתוב כך - 'לכן שמעו דבר ה' אנשי לצון' כתוב במפרשים דהיינו שהתלוצצו מהעונשים של גיהינום - 'כי אמרתם כרתנו ברית את מוות ועם שאול עשינו חוזה' זאת אומרת זה אנשים שעשו עבירות, ואמרו להם מה אתם לא מפחדים מבורא עולם?! אתם יכולים למות, ומה יהיה העונשים של הגיהינום? אז הם אומרים 'כרתנו ברית את מוות' כנראה שהיה להם הבטחות מכאלו שהבטיחו להם שהם יאריכו ימים, ואין להם שום בעיה. אבל עדיין הרי אחרי אריכות ימים, מגיעים שם לבית דין של מעלה - 'ועם שאול עשינו חוזה' עשינו חוזה עם השאול. איך עושים חוזה עם השאול? יש כאלו שמבטיחים - אני אתן לך מקום בגן עדן, אם תיתן לי סכום מסוים. וכך הם עשו את זה - עשו חוזה שיש להם שם מקום, ועל ידי זה הם עשו מה שהם רוצים. וכתוב בהמשך את העונשים החמורים שהם קיבלו על החוזה ועל הברית עם מוות.

והדברים האלו למעשה, מה שאנחנו צריכים ללמוד מזה, שלא זה רצון ה'. אדם בערב ראש השנה, ערב ימים נוראים, מחפש ברכות, בוודאי זה דבר טוב, אבל לא זה התפקיד שלך. לקבל ברכה זה טוב, אבל אתה צריך לשוב בתשובה, זו הרי הדרך הפשוטה מה שהקב"ה רוצה. אולי לקבל ברכה זה מגן עליך, אבל אם יש עליך קצף, למה אתה לא חוזר בתשובה?!

ולאו דווקא ערב יום כיפור, לא דווקא עשרת ימי תשובה, ולא דווקא אלול - בכל זמן, אם אדם חוטא - 'אם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה, אל תהרהר אחריו, כי בוודאי עשה תשובה' אדם שנכשל, תדע לך בוודאי עשה תשובה, כי כך היא הדרך של יראי ה', שאם חס ושלום הוא נכשל במשהו מיד הוא עושה תשובה. וזו היתה הטעות של יוסף משיתא, וזו גם היתה הטעות של הבריוני של רבי זירא - וכאשר הם ראו את האמת, מיד הם חזרו בתשובה. זה בוגדיו - הם היו בוגדים בזמן ההוא שהם בגדו, אבל הסיבה הייתה לא שהם כפרו חס ושלום בשכר ועונש, לא שהם בגדו בקדוש ברוך הוא, רק הם חשבו שאפשר להסתדר עם הקב"ה באיזה הבטחות של זה ושל זה.

וכמו שפגשתי יהודי אחד ערב יום כיפור, והוא רצה להגיד לי שהוא צדיק, אז הוא אמר לי - אתה יודע, כל הלילה הזה המתנתי לאיזה צדיק עד ארבע בבוקר שייתן לי ברכה. בסדר, זה הרמה שלו, אני לא מדבר נגדו, לא מזכיר את השם שלו, אבל הרמה שלנו של בני תורה - זה רמה אחרת.

ברכות זה דבר טוב, אבל העיקר זה שאנחנו צריכים להתקרב לריבונו של עולם, לעבוד אותו, ואז אנחנו נהיה ראויים, הקב"ה יאהב אותנו.

איש על מחנהו ואיש על דגלו

יש מעשה שמובא במדרש קהלת (פ"ג פ"ט) שריש לקיש נסע לטבריה ללמוד שם, כמובן שהוא לא לקח איזה צימר, הוא הלך למערה, ובמערה הוא היה ישן, וכל היום היה יושב ולומד בבית הכנסת שבעיר. היה יהודי אחד שהיה שכן של המערה, שהוא היה יוצר כדי חרס, וכשהוא ראה שכזה יהודי תלמיד חכם הגיע - ריש לקיש הגיע לפה, הוא העלה כד חרס למערה של ריש לקיש, ומילא אותו במים. וכאשר ריש לקיש היה חוזר מטבריה, ובטבריה כידוע החום גדול, וקצת מים קרים זה מים קרים לנפש עייפה, ומאוד זקוקים לזה, וכד חרס מקרר במידה מסוימת את המים, מידה קטנה אבל זה יותר נעים. אז היהודי הזה היה כל יום מגיע, וממלא את כד החרס של ריש לקיש במים, שכשריש לקיש יחזור למערה שלו יהיו לו מים לשתות. זה היה דבר טוב מאוד לריש לקיש.

כעבור תקופה, היהודי הזה ראה שהוא משמש טוב את ריש לקיש, אז הוא מגיע לריש לקיש ומתיישב לידו. ריש לקיש כיבד אותו - יהודי שעושה איתו חסד. אבל היהודי הזה אמר לריש לקיש אתה יודע שלמדנו יחד באותה כיתה? אתה יצאת ריש לקיש, ואני יצאתי אחד שיוצר כדים. אבל כיוון שאני עוזר לך כל כך יפה, אני מבקש ממך שתבטיח לי שאני אהיה במחיצתך, כיוון שאני עוזר

לך. אמר לו ריש לקיש אני יכול לתת לך הרבה דברים, אבל שתהיה במחיצתי אני לא יכול. כי שם בשמיים יש מחיצות, יש רמות, וכל רמה יש את האנשים שבאותה רמה במחיצה הזאת. אדם שהוא פחות ברמה לא יכול לשבת במחיצה הגבוהה, כי הוא לא מתאים, וזה לא יכול לעבור - אני לא יכול להבטיח לך שום דבר בזה, כי שם מקפידים.

ושמעתי בזה ווארט מרבי יעקב ניימן זצ"ל ראש ישיבת אור ישראל, לפני הרבה שנים. הוא סיפר לי שהוא התאכסן אצל החפץ חיים שבת אחת, ובזמירות שבת אמר החפץ חיים - 'כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו, שכרו הרבה מאד על פי פעלו' - יש 'מקדש שביעי כראוי לו' כידוע המספיק לעובדי ה' מסביר כמה דרגות במקדש שביעי, אדם שחושב על השבת וחושב על בריאת העולם, וחושב על הקב"ה וחושב הרבה מחשבות - זה 'כל מקדש שביעי כראוי לו' - כמו שצריך. אבל יש אחד שהוא ברמה נמוכה יותר - 'שומר שבת כדת מחללו' - לא עושה שום עבירה בשבת, וגם זו רמה גבוהה, הוא לא מטלטל מוקצה, לא נכשל בשום עבירה. 'שכרו הרבה מאוד' - אבל, אמר החפץ חיים - 'על פי פעלו' - כל אחד 'איש על מחנהו ואיש על דגלו' יש מחנה בשמים ששם יושבים ה'מקדש שביעי כראוי לו', ויש מחנה אחר, גם מאוד מכובד, אבל זה 'שומר שבת כדת מחללו' - שתי רמות, ואי אפשר לערב אותן יחד, כי מהרמה הזאת אי אפשר להיכנס לרמה גבוהה יותר, כי שם לא מקבלים אנשים כאלו.

צריכים לדעת את זה, כתוב 'שכל אחד נכווה מחופתו של חברו' - לדעת שכל אחד עם ההתמדה שלו, עם עבודת ה' שלו, עם התפילות שלו, הוא מגיע לרמה מסוימת שכך יהיה הרמה שלו שם. ואם הוא פחות - הוא פחות. אנחנו לא חיים באיומים של זה, אבל אנחנו מבקשים קרבת ה' - 'ואני קרבת אלהים לי טוב, שמתי בה' אלהים מחסי לספר כל מלאכותיך'. והטוב שלנו זה קרבת ה', וכל אחד שזוכה ליותר קרבת ה', זוכה ליותר. ומה שאנחנו צריכים לחפש זה את קרבת ה' הישירה - ברכות זה דבר טוב, אני לא מזלזל בזה, ולנסוע לקברי צדיקים - לא יודע כמה שזה טוב, אבל לתת צדקה זה ודאי דבר טוב, אבל הדבר הכי טוב שאנחנו צריכים לעשות זה שאנחנו נהיה קרובים לבורא יתברך.

אוי לי שהכעסתי את בוראי

יוסף משיתא אמר - בשום אופן אני לא נכנס - 'אוי לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת' - עכשיו הוא קלט. בתחילה הוא היה מוכן להכעיס את בוראו, ולקבל משהו טוב. אבל אחר כך, כשהוא נכנס לבית המקדש והוא ראה את הכל, אמנם הוא חמד את הזהב, אבל כשראה שאת הזהב לא נתנו לו, היה לו התעוררות הקדושה, משום שהוא נכנס לבית המקדש. ואז אמר - בשום אופן, אני לא נכנס לבית של הקב"ה. אמנם הוא היה רשע, אבל זה שהוא נכנס לבית ה' קידש אותו שהוא ירגיש את הקדושה, והוא יגיד - בשום אופן אני לא מכעיס את בוראי, אוי לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת. כזה 'ברען' של יוסף משיתא.

'וירח את ריח בגדיו' - 'בוגדיו' - גם הבוגדים הרגישו שלא לוקחים דבר מבית ה'. צריכים לקבל מוסר, שגם הבוגדים הבינו שלא לוקחים זהב מבית ה'. בזמננו רחמנא ליצלן, כאשר הרשעים רוצים לקחת בחורי ישיבה לשמד. אנחנו צריכים לדעת - גם הבוגדים בעם ישראל לא לקחו מנורת זהב מבית המקדש! בחור אחד מהישיבה שווה הרבה יותר ממנורת זהב! צריכים לדעת אלו הבוגדים שרוצים לקחת זהב מבית המקדש, לקחת בחורי ישיבה לצבא, רחמנא ליצלן. הקב"ה לא ייתן להם. אמנם הם בוגדים יותר גרועים שמוכנים לקחת, אבל הקב"ה לא ייתן להם. תראו כבר את הרשעים, מי שיושב שם, [אני לא רוצה לקרא לזה בשם...] והם כותבים נגזור שיקחו את כולם, כל הגזרות שלהם - הקב"ה צוחק עליהם. כל פעם דוחים ושוב דוחים ושוב דוחים. ואני יודע שהגזרה הזאת, היא נורא ואיום. מי ששומר עלינו זה הקב"ה, שכל פעם שמגיעים לגזור את זה, מבקשים דחייה. כבר שלוש שנים מבקשים דחייה. כי כשהקב"ה רוצה, הכל נופל... תדעו לכם, זה לא יהיה! זה לא יהיה! כי הקב"ה שומר ישראל.

תורתו פרה ורבה

עכשיו לומדים אצלנו בישיבה גיטין, וכבר כל אחד יודע שיש שטיקל תורה של הבריסקער רב על 'בעל השטר' - שיש מושג של בעל השטר ונאמנות - תורה מחודשת.

בא בחור אלי ואומר לי, אני רואה שכל המגידי שיעור מזכירים את השטיקל תורה הזה של הבריסקער רב, בכל שיעור ובכל פעם מזכירים אותו. מה זה השטיקל תורה הזה? מה קרה שכל אחד עושה מזה כזה עניין?

אמרתי לו שיש ווארט של הבעל שם טוב, כתוב בפרקי אבות 'ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא דבר אחד בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו, הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת, על אחת כמה וכמה' אמר הבעל שם טוב שיש יסוד, שתורה היא פרה ורבה. זאת אומרת, יסוד אחד, אפילו יסוד קטן, אבל היסוד הקטן הזה הוא מתרבה. שאם זה אמת ואתה צדיק, אז התורה שאמרת יכולה להתרבות בכל מקום. מגיעים לאיזה תוס', ולפי הווארט שאמרת מתיישב התוס', לפי הווארט שאמרת אפשר להבין את הרמב"ם. כל הדברים האלו, יכול להיות שלא חשבת על זה כי לא הגעת כל כך רחוק, אבל כיון שהווארט שלך הוא ווארט אמיתי, וזו תורה אמיתית שיצאה מפי צדיק עובד ה' - הדבר הזה פרה ורבה.

וזה הפשט ששטיקל תורה אחד, ודאי זה יסוד גדול, כל אחד יודע שזה יסוד גדול, אבל היסוד הזה, הבריסקער רב לא חשב על כל הדברים האלו שזה כולל. אבל כיוון שהתורה של צדיק היא פרה ורבה, אז התורה הזאת פרה ורבה. ומה שאנחנו צריכים, זה שאנחנו נהיה צדיקים, שהתורה שלנו תהיה תורת ה', ונזכה שהיא תהיה פרה ורבה.